

דף סג

'הכי השתא?! התם בעי עקירה הכא פסח בשאר ימות השנה שלמים ניהו' – הלכך כאשר שחטו לשמו הרי זה שוחט שלמים לשם פסח וכשרים הם ואין צריך לסברת 'הואיל' (תוס' הרי"ד).

וכן כתבו התוס' בפסחים (סד), שאם פסח בשאר ימות השנה אין צריך עקירה, אף כששחטו לשמו כשר. וע' גם בתורי"ד שם. ואולם אין הדבר מוסכם. וע' בגליונות קהלות יעקב שכתב להוכיח ממהלך הסוגיא לעיל שאם שחט לשם פסח אינו נעקר משם פסח ופסול. ולפי זה צריך לפרש דברי הגמרא, לחלק בין פסח בשאר ימות השנה שכשר בסתמא ולכך חייב כששחטו לשמו שאומרים בו 'הואיל' והיה שוחטו בסתמא, משא"כ מחוסרי כפרה שגם בסתמא פסולים, אין אומרים הואיל והיה שוחטם שלא לשמו.

חילוקי שיטות ובאורי הסברות בדין 'הואיל' – ע' בפסחים סב.

(ע"ב) 'אוציא אלו שאין ראויין לפתח אהל מועד ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהוא ראוי לבוא אל פתח אהל מועד, תלמוד לומר לה' מי שמיוחדין לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לשם'. משמע שלולא המיעוט המיוחד הזה, היו חייבים על שחיתת שעיר המשתלח בחוץ. ומזה נראה שיש לשעיר המשתלח דין 'קרבן' [וכמו פרת חטאת שכללם התנא כאחד], שאם אין לו תורת קרבן אלא מצות שילוח בלבד, אין שייך לחייב עליו משום שחוטאי חוץ.

אך יש מקום לדחות ולומר שזה רק עד הוידי שהיה מעכב לרבי שמעון, והוא עבודה הנעשית בגופו, אבל לאחר שנתודה עליו פקע ממנו דין קרבן שעליו [ובזה יש לבאר דברי הגמרא להלן (סו), שהצריכו לימוד מיוחד להכשיר זר לשילוח, דמהו דתימא כפרה כתיב ביה – כלומר הוה אמינא שלא פקע ממנו דין 'קרבן' אף לאחר הוידי, קמ"ל שאחר הוידי פקע ממנו דין קרבן] (עפ"י הגר"ח).

יש שנסתפקו האם יש בשעיר המשתלח דין 'ממשקה ישראל' כשאר קרבנות שנפסלים כשאינם ראויים לאכילת אדם. וכן שעיר המשתלח שהוא בן פקועה, אפשר שאינו כשאר הקרבנות וכשר [באופן שאין צריך שיהא ראוי לשם כגון בשהומם וחיללו כדלהלן]. וכן לענין טריפה ומחוסר אבר פנימי, שבקרבנות פסול [ולא משום 'בעל מום'] – ע' מנחת חינוך רפו, ה-ו; בית זבול ח"א יט; אמרי מבשר על תורא"ש.

ע"ע להלן סד.

'אמר רב יוסף: הא מני חנן המצרי היא דתניא חנן המצרי אומר אפילו דם בכוס מביא חבירו ומזווג לו. אימר דשמעת ליה לחנן המצרי דלית ליה דחויין, דלית ליה הגרלה מי שמעת ליה...'. בתחילה סברנו שמפשוט דברי חנן 'מביא חבירו' משמע הבאה ללא הגרלה, ואם כן באופן זה שאינו מגריל נצרך הכתוב לפסול מחוסר זמן. ודוחים, לא כי אלא יביא בהגרלה (ריטב"א).

ויש מי שמפרש שבתחילה סברנו שכל ענין ההגרלה נצרך רק בשביל השעיר העולה לשם [ומשום שאי אפשר להגריל אלא בשנים, צריך שני גורלות על שני שעירים], וכיון שחנן לית ליה דחויין והפנימי כשר, ממילא אין עוד צורך בהגרלה שהרי על הפנימי כבר הוגרל. ודוחים, גם השעיר המשתלח צריך הגרלה הלכך צריך להגריל שוב ולזווג לו אחד (עפ"י בית זבול ח"א יט, ג. ועע"ש פלפול בכל הענין. וכן בשו"ת דובב מישרים ח"ג קל).

ב. שוים בדמים; מתוס' יום טוב נראה לכאורה שצריך שמחירם בשוק שוה למעשה. ואולם כמה מפרשים הביאו מהירושלמי שיהיו שוים בשבחם ולא דוקא במחיר בפועל (ערש"ש, שיח יצחק, שפת אמת).

ג. לקיחתם כאחד – מאדם אחד או משני בני אדם וכגון שעשו שניהם שליח לקבל המעות וקיבל כאחת – שבהקדש מעות קונות (תוס' ישנים ותורא"ש).

ב-ג. כבשי מצורע, האשם והעולה, מצוותם שיהיו שוים (שני כבשים). בדיעבד כשרים גם כשאינם שוים (כבש כבש – ריבה). והוא הדין לצפורי מצורע (שתי צפרים; צפר צפר – ריבה. ומה שאמר תהיה שמשמעו עיכוב – בשאר הוויתו של מצורע).

א. הרמב"ם לא הביא דין זה בכבשי מצורע אלא בציפורים (ותמה על כך במשנה למלך הל' מחוסרי כפרה א, ג; שגגות י, ג. ויש אומרים שלהלכה הרמב"ם סובר שאין צריך שיהיו שוים – עפ"י מראה הפנים על הירושלמי כאן; הר המוריה שגגות שם אות ו). ואילו רבנו חננאל העתיק הלכה זו. וכן הוא גם בתורת-כהנים ובירושלמי. וכן העתיק בלקוטי הלכות.

ב. בספר חדושים ובאורים חכך לומר שמא כבשי מצורע אינם צריכים להיות שוים אלא בדמים כלומר בחשיבותם, אך לא במראה ובקומה ובלקיחתם כאחד, שהרי כל אחד מהם קרבן בפני עצמו [שלא כשני שעירים וצפורי מצורע]. ואילו במנחת חינוך (קעו) נקט כהנחה פשוטה שהם שוים בכל.

ד. שני תמידים שבכל יום אינם צריכים להיות שוים (וזה שנאמר שנים ליום – ללמד ששחיתת שניהם כנגד היום-החמה. של שחר בקרן צפונית מערבית על טבעת שניה, ושל בין הערבים – בקרן מזרחית צפונית על טבעת שניה).

יש מפרשים שגם התמידים כמו כבשי מצורע וכד' מצוה שיהיו שוים, אם מדרבנן אם מדאורייתא (עריטב"א).

ה. שני כבשים של מוספי השבת, צריכים שיהיו שניהם שוים (שני כבשים).

רש"י נקט שאין דין זה מעכב אלא למצוה. והביא שיש גורסים לעכב. והתוס' כתבו לקיים גרסה זו.

והרי"ד גרס אחרת ולדעתו אין מצוה שיהיו המוספים שוים. וכן מבואר בפרוש רבנו חננאל. וכן מובא במאירי. וכנראה זו גם דעת הרמב"ם שהשמיט דין זה (עפ"י שיח יצחק; זבח תודה ועוד. ובמשל"מ (תמידין ד, ט) העיר על השמטתו).

דפים סב – סג

קו. המקריב בחוץ אחד מן הקרבנות דלהלן – האם חייב משום 'שחוטי חוץ'?

א. שני שעירי יום הכפורים.

ב. שלמים ששחטם קודם שנפתחו דלתות היכל.

ג. פסח בשאר ימות השנה.

ד. קרבנות מחוסרי כפרה שעדיין לא הגיע זמנם להיקרב.

ה. קדשי בדק הבית.

ו. פרת חטאת.

א. שנו חכמים, שני שעירי יוהכ"פ ששחטם בחוץ; עד שלא הגריל עליהם – חייב על שניהם. ופירש רב חסדא, הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוץ. [ואף על פי שאינו ראוי אלא לאחר כמה עבודות, סבר אין 'מחוסר זמן' לבו ביום]. משהגריל עליהם – חייב על של שם ופטור על של עזאזל (לה' – להוציא שעיר המשתלח).

א. אפשר שאם כבר הקדישו את השעיר הנעשה בחוץ, פטור על שחיתת השעירים בחוץ אף קודם הגרלה, כי שוב אינם ראויים לשעיר החיצון שהרי יש שם אחר (עפ"י תירוץ אחד בתוס' ישנים).
 ב. יש אומרים שאם שחט בחוץ שעיר המשתלח אחר הגרלה וקודם הוידוי – חייב, הואיל והוא עשוי לבוא לפניו כדי להתודות עליו (עפ"י רמב"ם מעשה הקרבנות יח, יא). ויש חולקים (ראב"ד שם; תוס' זבחים קח: וכן פסק בלקוטי הלכות זבחים. ועתו"י).

ג. ישנה דעה (בזבחים יב) שיש 'מחוסר זמן' לבו ביום, ולפיה צריך לפרש הטעם שהשוחט קודם הגרלה חייב, משום שאחד מהם ראוי להיות של שם ומחוסר הגרלה לאו כמחוסר מעשה. ולפי זה אינו חייב אלא אם שחט שניהם, אבל אם שחט אחד מהם – שמא הוא אינו של שם (עפ"י מרומי שדה).

לכאורה נראה כשם שלרב חסדא משמע שקודם הגרלה אם שחט שניהם חייב שתיים כפשט לשון הברייתא, הגם שרק אחד משניהם ראוי לשעיר הנעשה בחוץ, מ"מ כל אחד ואחד כששחטו ראוי הוא, א"כ גם אם באנו לחייב מטעם שראוי לפניו י"ל שכל אחד ראוי הוא לשם אם יפול עליו הגורל. ואם ננקוט שספק הגורל אינו מחשיבו ראוי א"כ יש לו להיפטר על שניהם.

ב. לדברי שמואל ששלמים ששחטם קודם שנפתחו דלתות היכל פסולים (ושחטו פתח אהל מועד – בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שהוא נעול), ולפי סברת רב חסדא (/ רבה) שמחוסר מעשה שאינו בגופו [כגון הגרלה] נחשב אינו ראוי לפתח אהל מועד ואין חייבים עליו משום שחוט חוץ, אם כן שלמים ששחטם בחוץ קודם שנפתחו הדלתות – פטור.
 וכן פסק הרמב"ם (מעשה הקרבנות יח, יב).

ג. פסח ששחטו בשאר ימות השנה; –

לדברי רב חסדא, לשמו פטור (כי באופן זה הוא פסול בפנים), שלא לשמו חייב. ופירשו שסובר פסח בשאר ימות השנה צריך עקירה להוציאו משם פסח וכל עוד לא נעקר הרי אינו ראוי הלכך פטור גם אם שחטו בסתם [ומכל מקום שלא לשמו חייב, כי סובר עקירת חוץ שמה עקירה. וכן דעת רב חלקיה בר טובי].

לדברי רב דימי [ורבין – לדעת רב ירמיה מדפתי] בשם רבי יוחנן, בין לשמו בין שלא לשמו פטור. ופירש רב ירמיה שעקירת חוץ לא שמה עקירה והרי זה כפסח פסול.
 לדברי רבין בשם רבי יוחנן [כפי שמסר רב אשי], בין לשמו בין שלא לשמו חייב. ופירשו שסובר פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא ללא עקירה.
 וכן פסק הרמב"ם (מעשה הקרבנות יח, יב).

ד. מחוסרי כפרה שהקריבו חטאתם ואשמתם בחוץ, ועדיין לא הגיע זמנם – פטורים, שמחוסר זמן בבעלים דינו כמחוסר זמן בגופו ונחשב אינו ראוי לפתח אהל מועד. ואמר רב חלקיה בר טובי: לא שנו אלא לשמו אבל שחט אשם שלא לשמו – חייב (כי אשם שנשחט שלא לשמו – כשר כנדבה). ולדעת רב הונא (בזבחים קיד) פטור.

שחטו עולותיהם ושלמיהם – חייבים, שכן הם מתקבלים בפנים כנדבה.

ה. קדשי בדיק הבית, אף על פי שקרויים 'קרבת' (ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב...), אין חייבים עליהם משום 'שחוטי חוץ' (ואל פתח אהל מועד לא הביאו – יצאו אלו שאינם עתידים לבוא אל פתח אהל מועד).

ו. פרת חטאת שהקריבה בחוץ – פטור משום שחוטי חוץ. (משום שאינה מעותרת לבוא פתח אהל מועד. ואם תמצוי לומר שנחשבת ראויה לכך כיון שכתוב בה והזה אל נכח פני אהל מועד – אינה מיוחדת לה'. עתוס').

דפים סג – סד

קז. א. האם שעיר המשתלח כשר לבוא מחוסר זמן?

ב. האם שעיר המשתלח כשר כשהוא בעל מום?

ג. האם שעיר המשתלח כשר כשאינו ראוי לשם?

ד. האם שייך איסור 'אותו ואת בנו' בדהיית שעיר המשתלח?

א. שעיר המשתלח מחוסר זמן – פסול, כגון פחות מבין שמונה או ששחט את אמו בו ביום [ואף לדעות אחרות באופנים שאין צריך שיהא ראוי לשם – נתרבה לפסול מחוסר-זמן מלה'].
ב. בספר מנחת חינוך נקט שהמגדיל על מחוסר זמן עובר בעשה של הקדשת מחוסר-זמן, הן כלפי שעיר הפנימי (רצג, ג), הן כלפי שעיר המשתלח (שם ז).

נראה שהולך לשיטתו (רפה, ד) שההגדלה נחשבת פעולת הקדשה. ואמנם הדעות חלוקות בזה (ע' חזו"א תמורה לא, ה; דובב מישרים ח"ג קד).
ו. לענין ההקדשה גופא נקט המג"ח בפשיטות שעובר, וכשם שהמקדיש שעיר בעל מום משמע בתמורה (ו: ברש"י ותוס') שעובר משום מקדיש בעלי מומין, וכן נקט המג"ח (רפה, ב) וע' בסמוך. ומשמע שאין צריך לימוד מיוחד על כך אלא נכלל בריבוי שלמדנו לפסול שעיר בעל מום, ואם כן מסתבר שהוא הדין לענין מחוסר זמן.

ב. בעל מום פסול לשעיר המשתלח (ואשה לא תתנו מהם על המזבח לה' – לרבות שעיר המשתלח).

א. כאמור, המקדיש שעיר המשתלח בעל-מום [כגון שהומם השעיר לאחר הגדלה וחיללו על שעיר בעל מום] עובר ב'לאו'. ואולם הרמב"ם השמיט זאת (ע' חדושים ובאורים תמורה ו שצדד לפרש שלמסקנת הסוגיא אין עוברים. וע"ע בשפת אמת שם לענין ההגדלה בבעל מום).

וכן נראה שבדחייתו מן הצוק עוברים משום לאו דשחיטת בעלי מומים לקרבן (עפ"י מנחת חינוך רפט, א. וכן משמע בשיטתו"ק תמורה ו שבשילוח השעיר עובר משום בל תקריבו. וכ"מ מרש"י ותוס' שם כפי מה שפירש בשפ"א דבריהם).

ב. המנחת-חינוך (רפ, ה-ו) נסתפק בטריפה או מחוסר אבר בפנים – האם כשר לשעיר המשתלח, או שמא פסול כבשאר קרבנות מפני שאינו בכלל 'תמים יהיה', [הגם שאינו בכלל 'בעל מום'].

ג. אין הגורל קובע אלא בראוי לשם. ולדעת רבי שמעון שאם מת אחד מהם מביא חברו שלא בהגדלה, הרי שבאופן זה אין צריך שיהא ראוי לשם. וכן באופן שהומם לאחר שהגדיל וחיללו על אחר, שאין צריך להגדיל עליו – אין בו דין שיהא ראוי לשם (רבינא).

א. כבר נתבאר שאין נפקותא בדין זה של 'ראוי לשם' לענין חלות ההגדלה, לא לענין בעל מום ולא לענין מחוסר זמן, כי פסולים אלו נאמרו בשעיר המשתלח גם אם אין צריך שיהא ראוי